

OSOBNI RAZVOJ UČENIKA GLAZBENE ŠKOLE PUTEM JAVNIH GLAZBENIH NASTUPA: STUDIJA SLUČAJA

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek,
Hrvatska

jsulentic-begic@aukos.hr

Amir BEGIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek,
Hrvatska

abegic@aukos.hr

Domagoj PREMUŽIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek,
Hrvatska

dpremuzic@aukos.hr

<https://dx.doi.org/10.21857/9xn31cwp1y>

Sažetak

Javni nastupi u glazbenim školama nezaobilazan su dio odgojno-obrazovnoga glazbenog procesa. Najčešća je emocija u kontekstu javnog nastupa strah, odnosno strah od javnog nastupa. Za razliku od straha koji je nepoželjan i smatra se socijalnom anksioznošću, trema je poželjno prirodno stanje jer potiče pojedinca na iskazivanje u svom najboljem izdanju. U okviru rada provedeno je istraživanje u vidu studije slučaja u jednoj glazbenoj školi s područja Slavonije i Baranje. Cilj istraživanja bio je anonimnim anketnim upitnikom utvrditi stavove učenika glazbene škole o javnim nastupima kao i utvrditi moguće statistički značajne razlike u stavovima učenika s obzirom na neke sociodemografske varijable (spol, glazbenu tradiciju u obitelji, uzrast). Rezultati istraživanja pokazali su da učenici imaju neutralne stavove o tome vole li ili ne vole javno nastupati, ali svakako osjećaju zadovoljstvo nakon javnog nastupa. Povoljno je što učenici ne osjećaju strah od javnog nastupa, nego imaju simptome treme. Izrazito je pozitivno što učenici smatraju da imaju podršku učitelja i roditelja tijekom javnih nastupanja. Uzevši u obzir spol, uzrast i obiteljsku glazbenu tradiciju, ne postoje statistički značajne razlike, ali svakako valja napomenuti da stariji učenici imaju simptome anksioznosti u većoj mjeri od mlađih učenika. Učestalost javnih nastupa, ali isto tako i odnos učitelja i učenika, mogu poboljšati stavove učenika o javnim nastupima i svesti negativne osjećaje na najmanju moguću mjeru. Javni glazbeni nastupi uče djecu kako pobijediti anksioznost, jačaju njihovo samopouzdanje koje im je potrebno i u svakodnevnim akademskim i neakademskim situacijama te posredno omogućuju osobni razvoj svakog pojedinog učenika.

Ključne riječi: studija slučaja, javni nastupi, učenici, glazbena škola

Ključna poruka rada: Javnim glazbenim nastupima djecu se uči kako pobijediti anksioznost koju će tijekom života doživljavati u različitim akademskim i neakademskim situacijama.

1. Uvod¹

Javni nastup za većinu ljudi predstavlja stres u obliku straha ili treme. Pri spominjanju javnog nastupa većina ljudi pomisliće na govornika s mikrofonom pred publikom, no javni nastup odnosi se na svako javno izlaganje ili prenošenje poruke publici (Matijaš, 2022). Anksioznost zbog izvedbe (strah i trema) pogađa pojedince tijekom javnih nastupa kao što su javni govor, sportski nastupi i izvedbeni umjetnički nastupi kao što su ples, gluma i glazbena reprodukcija. Među izvođačima, instrumentalisti su najviše pogođeni tjeskobom, a slijede pjevači, plesači i glumci (Marchant-Haycox i Wilson, 1992). Zarevski i Mamula (2008) navode da se 41% Amerikanaca boji javno govoriti pred grupom ljudi. Strah od javnog govora osjeća većina ljudi, no potrebno je navesti da su strah i trema dva različita osjećaja. Strah se objašnjava kao neugodan osjećaj koji negativno utječe na život pojedinca, odnosno sprječava i onemogućava ispunjenje željenih ciljeva. Može se reći da je strah nepoželjna socijalna anksioznost jer navodi osobu na negativne misli, osjećaje i stanja (Bodie, 2010). Osobe koje su sramežljive i tjeskobne u većoj mjeri osjećaju strah od javnog nastupa (Verderber, Verderber i Sellnow, 2008). Strah od javnog nastupa naj snažnije se osjeti u tijelu pojedinca. Tjelesni simptomi uključuju znojenje, ubrzani rad srca, crvenjenje, drhtanje tijela, klecanje koljena, mučninu, suhoću usta i otkazivanje glasa. U glavi nastaju neugodne misli koje same po sebi održavaju strah i doprinose stvaranju negativne slike o sebi. Ako osoba smatra da će se osramotiti, dolazi do aktivacije nelagode i straha u organizmu (PSSC, 2019). „Anksioznost je strah od nepovoljnih ishoda koji će nas ugroziti bilo tjelesno, bilo socijalno. Ako je neosnovana i ometa funkcioniranje, smatra se patološkom“ (Šutić, 2018: 45). Može se reći da je anksioznost zapravo strah da će se nešto loše dogoditi (Begić, 2014). Razlikuju se normalna i patološka anksioznost. Patološka anksioznost definira se kao ona koja onemogućava svakodnevne aktivnosti neovisno o prisutnosti prijetnje (Marks i Neese, 1994). Anksioznost u javnim nastupima nastaje iz nesigurnosti u predviđanju ishoda (Čurzik, 2013). Sedlan Kőnig, Peulić i Matijević (2019) strah od javnog nastupa smatraju socijalnom anksioznošću koja za posljedicu ima odgađanje susreta s drugima, izbjegavanje društvenih situacija i izlazaka u javnost, skrivanje od drugih ljudi kako bi se izbjegla neugodnost, ograničavanje društvenih aktivnosti i narušavanje kvalitete života, nemogućnost stvaranja novih prijateljstava i zatvaranje u sebe. Znači, strah je nepoželjna socijalna anksioznost, dok je trema osjećaj uzbuđenosti i entuzijazma koji motivira i tjera na preispitivanje vlastitih znanja, sposobnosti i vještina

¹ Rad je nastao na osnovu diplomskog rada pod naslovom *Stavovi učenika glazbene škole o javnim nastupima* koji je obranjen 2024. godine na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Jasne Šulentić Begić i komentorstvom izv. prof. dr. sc. Amira Begića.

u situaciji koja dolazi (Studer i sur., 2011). Trema je poželjno prirodno stanje koje ima pozitivne učinke na ishod javnog nastupa. Ona pomaže održati bolji nastup. Adrenalin koji trema donosi potiče osobu na više truda kako bi se nastup odradio što bolje i kako bi osoba pokazala više entuzijazma (Španjol-Marković, 2008). Međutim, osjećaj uzbuđenosti koji trema donosi potrebno je naučiti kontrolirati jer u suprotnom trema upravlja izvođačem i on gubi kontrolu te se stvara osjećaj nemoći. Izvedba postaje sve lošija, osoba postaje sve napetija, a trema se pretvara u strah (Hamilton, 1990). Šuštić (2022) navodi kako je trema senzacija povezana s našim živčanim sustavom i očituje se u fizičkim simptomima koje uzrokuje adrenalin. Mišići postaju napetiji i spremniji za akciju zbog oslobađanja glukoze koja ih opskrbljuje energijom (Lundeberg, 2001). Srce ubrzano kuca, ubrzava se frekvencija disanja, pojačava se cirkulacija krvi u tijelu, ali isto tako može se osjetiti mučnina, vrtoglavica, znojenje, drhtanje ruku, grčenje trbušnih mišića, glavobolja i nesvjestica. Upravo zbog tih neugodnih simptoma dolazi do dekoncentracije i moguće je da se osoba odvoji od trenutne situacije te gubi tijek misli i osjeća prazninu u glavi (Miljković i Rijavec, 2001).

U glazbenim školama javni si nastupi obvezan dio odgojno-obrazovnog procesa. Ispiti u glazbenim školama također su svojevrsni javni nastupi. Sukladno tomu, učenici glazbene škole dužni su održavati javne nastupe tijekom cijelog svog glazbenog obrazovanja. Prilikom i uoči glazbenih javnih nastupa dolazi do promjena u mentalnom, fizičkom i emocionalnom stanju, što će se istražiti u empirijskom dijelu ovoga rada.

2. Javni glazbeni nastupi

Za razliku od ostalih grana umjetnosti, glazba se razlikuje po tome što ima svoj odgojno-obrazovni sustav koji je dio hrvatskoga školskog sustava, a podijeljen je na stupnjeve – predškolski, osnovni, srednji i visoki. Osnovna glazbena škola predstavlja stupanj na kojemu se stječu osnove za nastavak glazbenog školovanja (MZOŠ, 2006). Glazbeni odgojno-obrazovni sustav ima cilj proizvoditi dio društvene nadgradnje obuhvaćen pojmom glazbene umjetnosti. Neki su od zadataka glazbene škole omogućiti učenicima stjecanje vještine sviranja, razvijanje „učenikove glazbene sposobnosti – produktivne i reproduktivne“ te „omogućujući učenicima cjelovit glazbeni razvitak“ (MZOŠ, 2006: 2). Iz navedenih zadataka može se zaključiti kako je jedan od ciljeva glazbene škole osobni razvoj svakog pojedinog učenika putem javnih nastupa koji u glazbenim školama mogu biti interni i javni te solistički i grupni. Provjera znanja također se poistovjećuje s javnim glazbenim nastupom (MZOŠ, 2006). Na kraju školske godine svi učenici instrumentalisti sviraju individualno na godišnjem komisijском ispitu, što je isto na neki način javni nastup jer konačna godišnja ocjena čini prosjek ocjena učenikove uspješnosti tijekom godine koju mu je dodijelio predmetni učitelj instrumenta te ocjene uspješnosti dobivene od svakog pojedinog člana komisije. Komisiju čini predmetni učitelj koji je učeniku predavao instrument tijekom školske godine i drugi učitelji istog instrumenta (Brđanović, 2012).

Stoga se preporučuje da djeca koja pokazuju tremu započnu nastupanje u ansamblu, a zatim postupno u sve manjim sastavima (MZOŠ, 2006). Iz navedenog se vidi kako se uzima u obzir prisutnost treme kod nekih učenika te da bi se na smanjenju treme trebalo raditi na način da učenici najprije sviraju u većim sastavima, potom manjim, a na kraju i individualno.

3. Anksioznost i javni glazbeni nastupi

Učenje instrumenta u glazbenim školama odvija se individualno te učitelji očekuju da njihovi učenici postanu izvođači. Međutim, iako postoje mnogi svirački kompetentni instrumentalisti, tek poneki postaju izvođači umjetnici (Cardoso, 2009). Individualna nastava najčešće ne razvija scenske kompetencije i na neki način ne priprema učenike izazovima javnog nastupa (Davies i Pulman, 2001), a svaki javni nastup u određenoj mjeri je stresno iskustvo zbog straha od neuspjeha te se zbog toga javlja osjećaj treme (Brđanović, 2012). Župančić (2012) navodi kako se premalo govori o tremi i nervozu te mentalnom, fizičkom i emocionalnom stanju uoči glazbenog nastupa. Više se raspravlja o umjetničkoj izvedbi, scenskom nastupu i općem dojmu. Smatra kako je sasvim prirodno biti barem malo nervozan prije nastupa jer trema dovodi do povećane energije koja izvođače čini spremnijima. Steptoe (2001) također smatra da glazbena izvedba nije povezana samo s negativnim emocijama, već i s pozitivnim uzbuđenjem, ugodnim iščekivanjem i zadovoljstvom. Stoga Wilson (1997) ističe da umjerenu razinu napetosti mnogi glazbenici smatraju nužnom i korisnom za uspješnu izvedbu.

Provedena istraživanja o utjecaju anksioznosti na glazbene nastupe pokazala su kako anksioznost zbog nastupa ima negativan učinak na dobrobit i zdravlje glazbenika, može narušiti kvalitetu izvedbe (Yoshie i sur., 2009), dovesti do izbjegavanja ili prekida izvedbe tijekom sviranja te utjecati na osobni život i/ili profesionalnu karijeru glazbenika (Kaspersen i Götestam, 2002). U istraživanju koje je proveo Britsch (2005) pokazalo se kako je anksioznost tijekom javnog sviranja prisutna čak kod tri četvrtine učenika adolescenata, dok je Shoup (1995) utvrdila da je anksioznost zbog javnog nastupa prisutna u nešto manjoj mjeri, tj. kod 55% srednjoškolskih učenika instrumenta. Fehm i Schmidt (2006) su u svom istraživanju utvrdili da je anksioznost na javnim nastupima sviranja zastupljena kod trećine adolescenata, što je utvrdio i Papageorgi (2021), tj. da trećina glazbenika osjeća anksioznost tijekom javnog nastupa. Zarza-Alzugaray i suradnici (2016) utvrdili su da raniji početak glazbenog obrazovanja u dobi od sedam godina ili ranije može biti zaštita od anksioznosti tijekom javnog nastupa. Studer i suradnici (2011) proveli su istraživanje kojim su obuhvaćeni studenti glazbe te su rezultati istraživanja pokazali da je jedna trećina studenata glazbe doživjela tremu kao problem i da je ona umjereno povezana s negativnim osjećajem glazbene anksioznosti prije nastupa. Iskustvo treme kao problema značajno je utjecalo na korištenje lijekova kao strategije suočavanja s tremom. Vježbe disanja i tehnike samokontrole studenti glazbe ocijenili su jednako učinkovitima kao i lijekove. Guo, Zhao

i Yang (2023) proveli su istraživanje među studentima glazbe kojim su željeli ispitati utječe li sramežljivost negativno na glazbeni akademski angažman te je li sramežljivost i glazbeno-akademski angažman povezan s glazbenim postignućem. Rezultati istraživanja pokazali su da sramežljivost negativno utječe na glazbeno-akademski angažman te je uočena djelomična povezanost sramežljivosti i glazbeno-scenskog angažmana. Umuzdaş, Tök i Umuzdaş (2019) proveli su istraživanje među studentima instrumenta i pokazalo se da pojedinci s višom razinom anksioznosti u svakodnevnom životu doživljavaju veću tjeskobu i tijekom javnih nastupa mogu pokazivati mentalne, fizičke, emocionalne i reaktivne simptome potaknute tjeskobom jer ih drugi promatraju, tj. boje se da će pogriješiti ili da se neće svidjeti publici tijekom nastupa. Istraživanje koje je proveo Brđanović (2019) pokazalo je suprotne rezultate u odnosu na prethodna istraživanja, tj. dvije trećine učenika srednje glazbene škole uglavnom ima pozitivne stavove prema javnim nastupima, što se može protumačiti time što se radilo o srednjoškolcima, tj. o adolescentima, a ne o studentima glazbe. Naime, uzrast može utjecati na stavove o javnim nastupima. Tako su Umuzdaş, Tök i Umuzdaş (2019) utvrdili da su studenti prve godine studija instrumenta anksiozniji od starijih kolega, za razliku od istraživanja Kılıç (2018), koji je utvrdio da studenti završnih godina imaju puno veću anksioznost. Dempsey i Comeau (2019) također su utvrdili da se razina anksioznosti povećava odrastanjem, tj. adolescenti su imali značajno višu razinu anksioznosti od djece tijekom sviračkog nastupa. Do sličnih saznanja došli su i Sokoli, Hildebrandt i Gomez (2022) koji su utvrdili kako anksioznost raste do srednje dobi, a potom opada u kasnoj odrasloj dobi.

Odnos učitelja i učenika iznimno je važan što se tiče javnih nastupa. Osim što podučavaju, učitelji bi trebali raditi na odnosu s učenicima (Jurčić, 2012). Učenicima niskog samopouzdanja i socijalne kompetencije potrebna je učiteljeva pozornost radi poboljšanja socijalne kompetencije (Zrilić, 2010). McPherson i McCormick (2006) smatraju da bi učitelji trebali podizati samopouzdanje učenika o vlastitim sposobnostima, odnosno da bi trebali više pažnje posvetiti osobnim kompetencijama učenika. Učitelji su dužni pružati aktivnu potporu, izazovne i smislene aktivnosti te, na koncu, vjerovati u svoje učenike. Osim toga, samoučinkovitost se može poboljšati boljom motivacijom učenika za postizanjem uspjeha. Ryan, Boucher i Ryan (2021) ispitivali su iskustva adolescenata pijanista na privatnim satovima i solističkim nastupima s naglaskom na koncertnu pripremu i anksioznost prilikom izvođenja glazbe. Rezultati istraživanja pokazali su kako učitelji potiču učenike na nastup, no samo polovica sudionika izjavila je da se njihovi učitelji bave pitanjima pripreme za nastup. Također, rezultati istraživanja pokazali su kako prisutnost učitelja na javnim nastupima učenici većinom cijene jer se osjećaju ohrabrenije i opuštenije zbog prilike za pokazivanjem svog postignuća, činjenja svog učitelja ponosnim i dobivanjem trenutne povratne informacije od učitelja. Guo, Zhao i Yang (2023) su u svom istraživanju utvrdili kako učitelji glazbe mogu poboljšati učenički akademski angažman tako da ih potiču da posvećuju punu pozornost učenju glazbe i ponašaju se s povjerenjem tako da učenike ne osuđuju, postavljajući im razumne ciljeve te da je važan blizak odnos između učitelja i učenika u stvaranju učenikova osjećaja sigurnosti. Zarza-Alzugaray

i suradnici (2020) proveli su istraživanje o uspješnosti javnih nastupa s obzirom na socijalnu podršku učenicima instrumentalistima od učitelja, obitelji i vršnjaka. Rezultati istraživanja s obzirom na spol pokazali su kako se uloga učitelja i vršnjaka pokazala važnijom za dječake, dok su javni nastupi za djevojčice predstavljali izazov i doveli do većeg stupnja glazbene učinkovitosti. Rezultati istraživanja pokazali su kako je podrška obitelji važna za veću učinkovitost prilikom glazbene izvedbe. Naime, roditelji, svjesno ili nesvjesno, utječu na razmišljanje svoga djeteta, tj. ako roditelj ima pozitivno mišljenje o glazbenim aktivnostima svoga djeteta, a k tomu i polazi ili je polazio neku glazbenu aktivnost, dijete će imati pojačan interes za tu aktivnost i pozitivnije mišljenje te će mu biti važna podrška roditelja. Naime, Boneta, Čamber Tambolaš i Ivković (2017) su u svom istraživanju utvrdili kako generacijska transmisija kulturnog kapitala započinje u procesu primarne socijalizacije, koja se najčešće odvija u obitelji. Isto su utvrdili Šulentić Begić, Begić i Kir (2021) kako učenici, čiji se roditelji bave glazbom (pjevanjem u pjevačkom zboru, plesanjem u folklornom društvu, sviranjem u folklornom društvu, pjevanjem u folklornom društvu, sviranjem u slobodno vrijeme) u značajnijoj mjeri polaze glazbene aktivnosti. Što se tiče utjecaja anksioznosti na javne nastupe instrumentalista s obzirom na spol, u istraživanjima koje su proveli Sokoli, Hildebrandt i Gomez (2022), Umuzdaş, Tök i Umuzdaş (2019), Baydağ i Alpagut (2016), Patston i Osborne (2016), Topoğlu (2014) pokazalo se da djevojčice, studentice i odrasle žene imaju veću anksioznost od studenata tijekom javnih nastupa sviranja. Suprotno navedenim istraživanjima, neka istraživanja utvrdila su kako nema razlike u anksioznosti s obzirom na spol (Küçük, 2010; Kılıç, 2018; Yokuş, Yokuş i Kalaycıoğlu, 2013).

4. Metodologija istraživanja

4.1. Opis istraživanja i uzorak

Istraživanje u vidu studije slučaja provedeno je tijekom drugog polugodišta školske godine 2023./2024. na uzorku od 46 učenika u jednoj osnovnoj glazbenoj školi s područja Slavonije i Baranje. Učenici su bili polaznici trećeg, četvrtog, petog i šestog razreda te su ispunili anonimni anketni upitnik. Ispunjavanje upitnika trajalo je u prosjeku 5 minuta. Anketiranje je provedeno tijekom nastave Solfeggia uz nazočnost istraživača koji je dao upute učenicima za popunjavanje upitnika. Dobivena je pismena suglasnost roditelja učenika. Uzorak sudionika istraživanja opisan je u Tablici 1.

Tablica 1. Opis uzorka

Spol	Muški	20 (43,5%)
	Ženski	26 (56,5%)
	Ukupno	46 (100%)
Uzrast	Mlađi	28 (60,9%)
	Stariji	18 (39,1%)
	Ukupno	46 (100%)

Iz tablice 1 vidljivo je da je nešto više od polovice sudionika istraživanja bilo ženskog spola. Za potrebe ovog istraživanja, a s ciljem utvrđivanja mogućih razlika u stavovima učenika s obzirom na uzrast, učenici su grupirani u dvije starosne skupine, tj. učenici trećih i četvrtih razreda činili su skupinu mlađeg uzrasta, a učenici petih i šestih razreda skupinu starijeg uzrasta.

4.2. Cilj istraživanja, istraživačka pitanja i hipoteze

Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove učenika glazbene škole o javnim nastupima, kao i utvrditi moguće statistički značajne razlike u stavovima učenika s obzirom na neke sociodemografske varijable (spol, glazbenu tradiciju u obitelji, uzrast). Istraživanje je polazilo od sljedećih istraživačkih pitanja i hipoteza:

IP1: Kakvi su stavovi učenika glazbene škole o javnim nastupima?

IP2: Smatraju li učenici glazbene škole da imaju podršku učitelja, roditelja i vršnjaka za javne nastupe?

H1a: Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na spol.

H1b: Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na glazbenu tradiciju u obitelji.

H1c: Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na uzrast.

4.3. Instrument i statistički postupak

Učenici su ispunili anonimni anketni upitnik o stavovima o javnim nastupima. Anketni upitnik sveukupno je sadržavao 36 čestica, od kojih je za potrebe ovog rada iskorišteno njih 27. Jedno pitanje bilo je otvorenog tipa (primjer: *Navedi instrument koji sviraš u glazbenoj školi*), dok su 23 pitanja bila u formi Likertove ljestvice (primjer: *Javni nastupi me dodatno motiviraju za rad.*; gdje su brojevi ispred tvrdnja značili 1) uopće se ne slažem; 2) uglavnom se ne slažem; 3) niti se slažem niti se ne slažem; 4) uglavnom se slažem; 5) potpuno se slažem). Instrument koji je mjerio stavove učenika o javnim nastupima nastao je po uzoru na Endlerovu skalu anksioznosti (Endler, 1980) i sastojao se od 23 čestice.

Pouzdanost instrumenta potvrđena je vrijednošću Cronbach's Alpha = 0,844, što se smatra vrlo dobrom pouzdanošću. S obzirom na narušenu normalnost distribucije podataka, za provjeru hipoteza korišten je neparametrijski Mann-Whitneyjev U-test.

Za obradu kvantitativnih podataka korištena je deskriptivna statistika. Podatci su obrađeni statističkim programom IBM SPSS Statistics 25.

5. Analiza i interpretacija rezultata

Na početku upitnika od učenika se htjelo doznati koji instrument sviraju u glazbenoj školi (Tablica 2).

Tablica 2. *Instrument*

Instrument	Gitara	8 (17,4%)
	Klavir	12 (26,1%)
	Harmonika	4 (8,7%)
	Tambura	10 (21,7%)
	Flauta	5 (10,9%)
	Trombon	2 (4,3%)
	Truba	1 (2,2%)
	Violina	4 (8,7%)
	Ukupno	46 (100%)

Kao što se vidi iz Tablice 2, najviše učenika, njih više od četvrtine, svira klavir, svaki peti tamburu, a gitaru njih osam.

Ujedno, od učenika se htjelo doznati imaju li u obitelji nekoga tko se bavi ili se bavio glazbom (Tablica 3).

Tablica 3. *Bavljenje glazbom u užoj obitelji*

Bavljenje glazbom članova uže obitelji	Da	Ne	Ukupno
	27 (58,7%)	19 (41,3%)	46 (100%)

Iz Tablice 3 može se vidjeti kako više od polovice učenika u užoj obitelji ima člana ili članove koji su se bavili ili se bave glazbom, što je u skladu s istraživanjima Boneta, Čamber Tambolaš i Ivković (2017) i Šulentić Begić, Begić i Kir (2021), tj. da će se dijete češće uključiti u glazbenu aktivnost ako su roditelji polazili ili polaze glazbenu aktivnost. S ciljem odgovora na istraživačko pitanje IP1 koje je glasilo *Kakvi su stavovi učenika glazbene škole o javnim nastupima?*, analizirani su odgovori na tvrdnje navedene u Tablici 4.

Tablica 4. *Stavovi učenika o javnim nastupima*

Tvrdnja	M	SD
Volim javno nastupati.	3,26	1,08
Osjećam se zadovoljno nakon javnog nastupa.	4,20	0,81
Javni nastupi me dodatno motiviraju za rad.	3,41	1,38
Prije nastupa više vježbam nego inače.	4,35	0,95
Ruke su mi vlažne.	3,89	1,34
Nemam povjerenja u sebe.	3,09	1,49
Nepravilno dišem.	2,09	1,41
Ni na što se ne mogu usmjeriti.	2,11	1,30
Osjećam napetost u želucu.	2,91	1,47
Srce mi ubrzano kuca.	3,63	1,37
Osjećam se bespomoćno.	1,72	1,09
Ne mogu se koncentrirati.	2,37	1,47
Znojim se.	2,72	1,60
Bojim se neuspjeha.	3,59	1,50
Suše mi se usta.	2,26	1,58
Napet/a sam.	3,13	1,51
Osjećam se nesigurno.	3,13	1,45
Drhte mi ruke.	3,33	1,56
Osjećam da su mi porumenjeli obrazi.	2,54	1,36
Steglo mi se grlo.	2,09	1,40

Učenici su prosječno izrazili neutralno mišljenje ($M=3,26$) o tomu da vole javno nastupati i da ih javni nastupi dodatno motiviraju za rad, ali su se istodobno prosječno u značajnoj mjeri složili s tvrdnjama da prije javnog nastupa više vježbaju i da se nakon nastupa osjećaju zadovoljno (Tablica 4). Uspoređujući rezultate s rezultatima istraživanja koje je proveo Brđanović (2019) u kojemu su učenici srednje glazbene škole imali povoljnije mišljenje o javnim nastupima ($M=3,86$), treba uzeti u obzir uzrast učenika jer su u ovome istraživanju sudjelovali učenici osnovne glazbene škole. Što se tiče osjećaja koje doživljavaju tijekom nastupa, učenici su se prosječno donekle složili s tvrdnjama da su im ruke vlažne, srce ubrzano kuca i da se boje neuspjeha. Može se reći kako su to simptomi treme, odnosno da učenici osjećaju tremu prilikom javnih nastupa. Trema je poželjno stanje koje pojedinca tjera na prikazivanje u što boljem svjetlu. Stoga se slaganje s navedenim tvrdnjama može shvatiti kao povoljan rezultat. Prosječno neutralno mišljenje učenici su iskazali o tvrdnjama da nemaju povjerenje u sebe, da osjećaju nelagodu u želucu, nesigurnost, drhtanje ruku i napetost općenito, dok se s ostalim tvrdnjama prosječno uglavnom nisu složili. Rezultati pokazuju da učenici zapravo ne osjećaju strah od javnog nastupa, za razliku od istraživanja koja su proveli Studer i suradnici (2011), Fehm i Schmidt (2006), Britsch (2005) i Shoup (1995), koja su pokazala da je anksioznost na javnim nastupima sviranja prisutna kod velikog broja učenika. Kao odgovor na prvo istraživačko pitanje *Kakvi su stavovi učenika*

glazbene škole o javnim nastupima? možemo zaključiti da većina učenika ima neutralne stavove o javnim nastupima, ali svakako imaju osjećaj zadovoljstva nakon javnog nastupa. Isto tako, prije javnih nastupa učenici vježbaju više nego inače, a tijekom javnih nastupa znije im se ruke, imaju ubrzani rad srca i boje se neuspjeha.

U Tablici 5 vidljivi su odgovori na tvrdnje u okviru drugog istraživačkog pitanja *Smatraju li učenici glazbene škole da imaju podršku učitelja, roditelja i vršnjaka za javne nastupe?*

Tablica 5: *Mišljenje učenika o podršci*

Tvrdnja	M	SD
Imam podršku učitelja za javne nastupe.	4,80	0,62
Imam podršku roditelja za javne nastupe.	4,93	0,33
Imam podršku vršnjaka za javne nastupe.	4,07	1,22

Učenici su se u potpunosti složili s tvrdnjama da imaju podršku roditelja i učitelja, a donekle s tvrdnjom da imaju podršku vršnjaka za javne nastupe (Tablica 5). Rezultati se slažu s prijašnjim istraživanjima koja su proveli Ryan, Boucher i Ryan (2021) i Zarza-Alzugaray i suradnici (2020) govoreći o podršci roditelja, odnosno obitelji, tj. da je obiteljska podrška važna za veću učinkovitost prilikom glazbene izvedbe. Razlika se u odnosu na ova istraživanja pokazala u mišljenju o podršci učitelja jer su ovom istraživanju učenici iskazali kako imaju podršku učitelja, dok su Ryan, Boucher i Ryan (2021) utvrdili kako učitelji potiču učenike na nastup, ali se u nedovoljnoj mjeri bave pripremama i pružanjem podrške za nastup. Rezultati istraživanja koje su proveli Guo, Zhao i Yang (2023) također su pokazali kako je važan blizak odnos između učitelja i učenika u stvaranju učenikova osjećaja sigurnosti za vrijeme javnih nastupa. S obzirom na dobivene rezultate, a kao odgovor na istraživačko pitanje *IP2 Smatraju li učenici glazbene škole da imaju podršku učitelja, roditelja i vršnjaka za javne nastupe?*, možemo zaključiti da je za javne nastupe podrška učitelja i roditelja u potpunosti prisutna, dok je u manjoj mjeri prisutna podrška vršnjaka.

S ciljem utvrđivanja mogućih statistički značajnih razlika u stavovima učenika o javnim nastupima s obzirom na neke sociodemografske varijable, uspoređeni su dobiveni rezultati. Kao što je navedeno, uslijed narušene normalnosti distribucije podataka za provjeru hipoteza korišteni su neparametrijski testovi. U Tablici 6 vidljivi su rezultati Mann-Whitneyjeva U-testa s ciljem provjere hipoteze H1a: *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na spol.*

Tablica 6: Razlike u stavovima učenika s obzirom na spol dobivene Mann-Whitneyjevim U-testom

Varijabla	Spol ženski (N = 26) muški (N = 20)	Prosječni rang	Mann- Whitney U	z	p
Volim javno nastupati.	ženski	25,15	227	-0,776	0,444
	muški	22,23			
Osjećam se zadovoljno nakon javnog nastupa.	ženski	25,15	227	-0,806	0,420
	muški	22,23			
Javni nastupi me dodatno motiviraju za rad.	ženski	26,13	207	-1,194	0,233
	muški	21,48			
Prije javnih nastupa i ispita više vježbam nego inače.	ženski	21,68	223	-0,914	0,360
	muški	24,90			
Ruke su mi vlažne.	ženski	24,60	238	-0,520	0,603
	muški	22,65			
Nemam povjerenja u sebe.	ženski	25,00	230	-0,679	0,497
	muški	22,35			
Nepravilno dišem.	ženski	24,00	250	-0,243	0,808
	muški	23,12			
Ni na što se ne mogu usmjeriti.	ženski	23,40	258	-0,047	0,963
	muški	23,58			
Osjećam napetost u želucu.	ženski	23,78	254	-0,126	0,900
	muški	23,29			
Srce mi ubrzano kuca.	ženski	22,70	244	-0,368	0,713
	muški	24,12			
Osjećam se bespomoćno.	ženski	22,88	247	-0,316	0,752
	muški	23,98			
Ne mogu se koncentrirati.	ženski	25,73	215	-1,028	0,304
	muški	21,79			

Varijabla	Spol ženski (N = 26) muški (N = 20)	Prosječni rang	Mann- Whitney U	z	p
Znojim se.	ženski	23,80	254	-0,137	0,891
	muški	23,27			
Bojim se neuspjeha.	ženski	25,08	228	-0,727	0,467
	muški	22,29			
Suše mi se usta.	ženski	25,95	211	-1,178	0,239
	muški	21,62			
Osjećam se nesigurno.	ženski	21,85	227	-0,749	0,454
	muški	24,77			
Napet/a sam.	ženski	25,43	221	-0,873	0,382
	muški	22,02			
Drhte mi ruke.	ženski	20,73	204	-1,273	0,203
	muški	25,63			
Osjećam da su mi porumenjeli obrazi.	ženski	21,55	221	-0,893	0,372
	muški	25,00			
Stegne mi se grlo.	ženski	23,85	253	-0,168	0,866
	muški	23,23			

Kao što se može vidjeti iz Tablice 6, djevojčice prosječno u nešto većoj mjeri u odnosu na dječake tvrde da vole nastupati, da se osjećaju zadovoljno nakon nastupa i da ih nastupi dodatno motiviraju, ali ujedno imaju nešto manje samopouzdanja, teže se koncentriraju i više se boje neuspjeha. Dječaci, u odnosu na djevojčice, prosječno u nešto većoj mjeri tvrde kako prije nastupa vježbaju više nego inače, da se osjećaju nesigurno i da im drhte ruke i rumene obrazi. Može se uočiti kako ni kod jedne varijable nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol učenika, što se podudara s istraživanjima koja su proveli Küçük (2010), Kılıç (2018), Yokuş, Yokuş i Kalaycıoğlu (2013), tj. da nema razlike u anksioznosti s obzirom na spol tijekom glazbenih nastupa sviranja. S obzirom na dobivene rezultate, hipoteza H1a *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na spol nije prihvaćena.*

U nastavku slijedi prikaz rezultata provedenog Mann-Whitneyjeva U-testa kako bi se provjerila hipoteza H1b: *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na glazbenu tradiciju u obitelji* (Tablica 7).

Tablica 7: Razlike u stavovima učenika s obzirom na obiteljsku glazbenu tradiciju dobivene Mann-Whitneyjevim U-testom

Varijabla	Glazbena tradicija da (N = 27) ne (N = 19)	Prosječni rang	Mann-Whitney U	z	p
Volim javno nastupati.	da	25,39	205	-1,191	0,234
	ne	20,82			
Osjećam se zadovoljno nakon javnog nastupa.	da	24,59	227	-0,725	0,468
	ne	21,95			
Javni nastupi me dodatno motiviraju za rad.	da	22,98	242	-0,321	0,749
	ne	24,24			
Prije javnih nastupa i ispita više vježbam nego inače.	da	24,70	224	-0,820	0,412
	ne	21,79			
Ruke su mi vlažne.	da	23,20	248	-0,190	0,849
	ne	23,92			
Nemam povjerenja u sebe.	da	24,41	232	-0,558	0,577
	ne	22,21			
Nepravilno dišem.	da	24,28	235	-0,513	0,608
	ne	22,39			
Ni na što se ne mogu usmjeriti.	da	25,83	193	-1,491	0,136
	ne	20,18			
Osjećam napetost u želucu.	da	23,26	250	-0,149	0,881
	ne	23,84			
Srce mi ubrzano kuca.	da	24,35	233	-0,532	0,595
	ne	22,29			
Osjećam se bespomoćno.	da	25,15	212	-1,134	0,257
	ne	21,16			
Ne mogu se koncentrirati.	da	23,57	254	-0,047	0,963
	ne	23,39			

Varijabla	Glazbena tradicija da (N = 27) ne (N = 19)	Prosječni rang	Mann-Whitney U	z	p
Znojim se.	da	23,39	253	-0,069	0,945
	ne	23,66			
Bojim se neuspjeha.	da	22,31	224	-0,744	0,457
	ne	25,18			
Suše mi se usta.	da	22,50	229	-0,653	0,513
	ne	24,92			
Osjećam se nesigurno.	da	22,41	227	-0,674	0,500
	ne	25,05			
Napet/a sam.	da	22,06	217	-0,891	0,373
	ne	25,55			
Drhte mi ruke.	da	21,39	199	-1,317	0,188
	ne	26,50			
Osjećam da su mi porumenjeli obrazi.	da	23,39	253	-0,068	0,945
	ne	23,66			
Stegne mi se grlo.	da	22,85	239	-0,424	0,672
	ne	24,42			

Učenici koji u obitelji imaju člana koji se bavio ili se bavi glazbom prosječno u nešto većoj mjeri u odnosu na učenike koji nemaju glazbenu tradiciju u obitelji tvrde da vole nastupati, da se nakon nastupa osjećaju zadovoljno i da prije nastupa vježbaju više nego inače (Tablica 7). Također, učenici s glazbenom tradicijom u obitelji prosječno su se u većoj mjeri složili s tvrdnjama da im srce ubrzano kuca i da se osjećaju bespomoćno. S druge strane, učenici koji nemaju člana obitelji koji se bavio ili se bavi glazbom prosječno su se u većoj mjeri složili s tvrdnjama da se boje neuspjeha, da su im suha usta, da im drhte ruke i da se osjećaju nesigurno. Različiti odgovori učenika s obzirom na obiteljsku glazbenu tradiciju i osjećaje prilikom javnih nastupa mogli bi postati smjernice za daljnja istraživanja na ovu temu. Bez obzira na navedeno, statistički značajna razlika u stavovima učenika s obzirom na glazbenu tradiciju nije utvrđena ni kod jedne varijable. Stoga hipoteza H1b *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na glazbenu tradiciju u obitelji* nije prihvaćena.

Konačno, s ciljem provjere hipoteze H1c *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na uzrast*, uspoređeni su dobiveni rezultati (Tablica 8).

Tablica 8: Razlike u stavovima učenika s obzirom na uzrast dobivene Mann-Whitneyjevim U-testom

Varijabla	Uzrast mlađi (N = 28) stariji (N = 18)	Prosječni rang	Mann- Whitney U	z	p
Volim javno nastupati.	mlađi	26,66	163	-2,086	0,037*
	stariji	18,58			
Osjećam se zadovoljno nakon javnog nastupa.	mlađi	27,00	154	-2,430	0,015*
	stariji	18,06			
Javni nastupi me dodatno motiviraju za rad.	mlađi	25,59	193	-1,351	0,177
	stariji	20,25			
Prije javnih nastupa i ispita više vježbam nego inače.	mlađi	25,98	182	-1,769	0,077
	stariji	19,64			
Ruke su mi vlažne.	mlađi	22,73	230	-0,516	0,606
	stariji	24,69			
Nemam povjerenja u sebe.	mlađi	21,11	185	-1,541	0,123
	stariji	27,22			
Nepravilno dišem.	mlađi	24,25	231	-0,518	0,605
	stariji	22,33			
Ni na što se ne mogu usmjeriti.	mlađi	22,55	225	-0,633	0,527
	stariji	24,97			
Osjećam napetost u želucu.	mlađi	23,68	247	-0,116	0,908
	stariji	23,22			
Srce mi ubrzano kuca.	mlađi	24,32	229	-0,537	0,591
	stariji	22,22			
Osjećam se bespomoćno.	mlađi	21,98	209	-1,093	0,274
	stariji	25,86			

Varijabla	Uzrast mlađi (N = 28) stariji (N = 18)	Prosječni rang	Mann- Whitney U	z	p
Ne mogu se koncentrirati.	mlađi	23,20	243	-0,199	0,842
	stariji	23,97			
Znojim se.	mlađi	21,43	194	-1,350	0,177
	stariji	26,72			
Bojim se neuspjeha.	mlađi	21,84	205	-1,090	0,276
	stariji	26,08			
Suše mi se usta.	mlađi	23,46	251	-0,024	0,981
	stariji	23,56			
Osjećam se nesigurno.	mlađi	21,98	209	-0,980	0,327
	stariji	25,86			
Napet/a sam.	mlađi	22,41	221	-0,703	0,482
	stariji	25,19			
Drhte mi ruke.	mlađi	23,82	243	-0,210	0,834
	stariji	23,00			
Osjećam da su mi porumenjeli obrazi.	mlađi	23,96	239	-0,302	0,762
	stariji	22,78			
Stegne mi se grlo.	mlađi	23,29	246	-0,146	0,884
	stariji	23,83			

$p < 0,05^*$

Iz Tablice 8 može se vidjeti kako su se učenici mlađeg uzrasta prosječno u nešto većoj mjeri nego stariji učenici složili s tvrdnjama da ih nastupi motiviraju za vježbanje i da prije nastupa vježbaju više nego inače. Učenici starijeg uzrasta su se prosječno u većoj mjeri, u odnosu na mlađe učenike, složili s tvrdnjama da nemaju povjerenja u sebe, da se osjećaju bespomoćno, nesigurno i napeto i da se boje neuspjeha. To bi se moglo povezati s ulaskom u adolescenciju. Iako je dob ulaska u adolescenciju različita s obzirom na spol (djevojke 12 – 13 godina; dječaci 14 – 15 godina), stariji učenici pokazuju simptome anksioznosti dok javno nastupaju, a oni pripadaju grupi adolescenata. Isto se pokazalo u istraživanjima koja su proveli Sokoli, Hildebrandt i Gomez, (2022), Dempsey i Comeau (2019) i Kılıç (2018), čiji su rezultati pokazali kako odrastanje utječe na povećanje anksioznosti zbog javnih nastupa sviranja. Statistički značajna razlika u stavovima učenika s obzirom na

uzrast utvrđena je kod dviju varijabli. Naime, učenici mlađeg uzrasta prosječno su se u značajnijoj mjeri složili s tvrdnjom da vole javno nastupati ($p < 0,05$) i s tvrdnjom da se nakon nastupa osjećaju zadovoljno ($p < 0,05$). Zaključno, s obzirom na dobivene rezultate ni hipoteza H1c *Postoji statistički značajna razlika u stavovima učenika glazbene škole o javnim nastupima s obzirom na uzrast*, nije prihvaćena.

6. Zaključak

Istraživanje koje je provedeno u osnovnoj glazbenoj školi ispitalo je stavove učenika o javnim nastupima. Rezultati istraživanja pokazali su kako učenici imaju prosječno neutralne stavove o tome vole li nastupati ili ne. S druge strane, učenici se osjećaju zadovoljno nakon javnih nastupa, ali i više vježbaju prije javnog nastupa. Govoreći o emocijama, učenici se prosječno slažu s tvrdnjama da im srce ubrzano kuca, znoje im se ruke te se boje neuspjeha. Iako rezultati zvuče nepovoljno, mogu se protumačiti povoljno jer su to simptomi treme koja je poželjna. Što se tiče straha od javnog nastupa, rezultati pokazuju kako ga učenici ne osjećaju. Najpovoljniji rezultati utvrđeni su tvrdnjama u kontekstu podrške. Naime, učenici se u potpunosti slažu s tvrdnjama da imaju podršku učitelja i roditelja za javne nastupe. U nešto se manjoj mjeri slažu s tvrdnjom o podršci vršnjaka. Uzevši u obzir varijablu spola, postoje male, ali statistički nedovoljno značajne razlike. Djevojčice u većoj mjeri vole nastupati od dječaka te u većoj mjeri osjećaju zadovoljstvo nakon nastupa, ali imaju manje samopouzdanja. Dječaci, s druge strane, više vježbaju prije nastupa, ali u većoj se mjeri osjećaju nesigurno. Isto kao i za spol, nisu utvrđene statistički značajne razlike u stavovima ako se uzme u obzir uzrast. Stariji učenici prosječno u većoj mjeri osjećaju simptome anksioznosti od mlađih učenika. Jedina statistički značajna razlika utvrđena je u tvrdnjama kako mlađi učenici više vole nastupati te da osjećaju zadovoljstvo nakon javnog nastupa. S obzirom na obiteljsku glazbenu tradiciju, također nisu utvrđene statistički značajne razlike. Učestalost javnih nastupa, ali isto tako i odnos učitelja i učenika, može poboljšati stavove učenika o javnim nastupima i svesti negativne osjećaje na najmanju mjeru. Neutralno mišljenje učenika o javnim nastupima koje prevladava u ovom istraživanju moglo bi postati pozitivno ako bi se učenike pripremilo za javne nastupe u smislu osnaživanja njihova mentalnog i emocionalnog stanja. Naime, Cerovac (2012) smatra kako se javnim nastupima djecu uči samokritičnosti i primanju konstruktivne kritike, što ih potiče na napredak, a u konačnici im jača samopouzdanje. Tako javni glazbeni nastupi posredno jačaju samopouzdanje koje je važno za stresne situacije kao što je npr. javni govor.

Mišljenja smo kako bi istraživanje koje bi ispitalo stavove učitelja instrumenta kao i roditelje učenika dalo potpuniji uvid u istraživanu problematiku. Također, uključivanjem učenika srednjih glazbenih škola mogle bi se uočiti eventualne bilo pozitivne bilo negativne promjene u stavovima učenika o javnim glazbenim nastupima. Naime, javni glazbeni nastupi uče djecu kako pobijediti anksioznost koja je u umjerenim količinama korisna jer

će anksioznost doživljavati i kasnije u životu u različitim akademskim i neakademskim situacijama. Može se zaključiti kako učenje glazbe, usvajanje vještine sviranja i javni glazbeni nastupi omogućuju osobni razvoj svakog učenika.

Literatura

- Baydağ, C. i Alpagut, U. (2016). Müzik eğitimi bölümü ve konservatuvar öğrencilerinin sahne/performans kaygısı açısından karşılaştırılması (pilot çalışma). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 857-864. DOI: 10.26450/jshsr.600
- Begić, D. (2014). Psihopatologija. Zagreb: Medicinska naklada.
- Bodie, G. D. (2010). A Racing Heart, Rattling Knees, and Ruminative Thoughts: Defining, Explaining, and Treating Public Speaking Anxiety. *Communication Education*, 59(1), 70-105. DOI: 10.1080/03634520903443849
- Boneta, Ž., Čamber Tambolaš, A. i Ivković, Ž. (2017). Oblici roditeljskoga glazbenog kulturnog kapitala i glazbena socijalizacija djece rane i predškolske dobi. *Revija za sociologiju*, 47(1), 5-36. DOI: 10.5613/rzs.47.1.1
- Britsch, L. (2005). Investigating Performance-Related Problems of Young Musicians. *Medical Problems of Performing Artists*, 20(1), 40-47. DOI: 10.21091/mppa.2005.1007
- Brđanović, D. (2019). Očekivanja učenika od obrazovanja u glazbenoj školi. *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, (30), 639-663. DOI: 10.21857/yq32oh4rp9
- Brđanović, D. (2012). Stavovi predmetnih nastavnika instrumenta glazbene škole o godišnjem ispitu iz sviranja instrumenta. *Život i škola*, 58(27), 177-192. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/84267>
- Cardoso, F. (2009). The Public Performance – Impact to Music Learning in Conservatoire Tradition. U *The Reflective Conservatoire – 2nd International Conference: Building Connections*. London: Guildhall School of Music and Drama and Barbican Conference Centre, 1-9. DOI: 10.13140/2.1.3189.2482
- Cerovac, I. (2012). Prednosti glazbene edukacije. Preuzeto s <https://blog.dnevnik.hr/ivancerovac/2012/07/1630906363/prednosti-glazbene-edukacije.html>
- Čurzik, D. (2013). Strah od javnog nastupa. Studisupport. Preuzeto s <https://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/podrska-studentima/centar-za-savjetovanje-i-podrsku-studentima/edukativni-materijali/csps-materijali/>
- Davies, R. i Pulman, M. (2001). Raising standards in performance. *British Journal of Music Education*, 18(3), 251-259. DOI: 10.1017/S0265051701000341

- Dempsey, E. i Comeau, G. (2019). Music Performance Anxiety and Self-Efficacy in Young Musicians: Effects of Gender and Age. *Music Performance Research*, 9, 60-79. Preuzeto s https://piano.uottawa.ca/wp-content/uploads/2020/10/38.-Dempsey_Comeau_Anxiety-2019.pdf
- Endler, N. S. (1980). Person-situation interaction and anxiety. U Kutash, I. L. i Schlesinger, L. B. (Ur.). *Handbook on Stress and Anxiety: Contemporary Knowledge, Theory and Treatment*. San Francisco, CA.: Jossey Bass Publishers, 241-266,
- Fehm, L. i Schmidt, K. (2006). Performance Anxiety in Gifted Adolescent Musicians. *Journal of Anxiety Disorders*, 20, 98-109. DOI: 10.1016/j.janxdis.2004.11.011
- Guo, Y., Zhao, Y., I. i Yang, X. (2023). Relation between Shyness and Music Academic Engagement: The Mediation of Achievement Goals-A Cross-Sectional Survey Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 824. DOI: 10.3390/ijerph20010824
- Hamilton, G. (1990). *Public Speaking for College and Career*. New York: McGraw-Hill.
- Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: RECEDO d.o.o.
- Kaspersen, M. i Götestam, K. G. (2002). A survey of music performance anxiety among Norwegian music students. *European Journal of Psychiatry*, 16, 69-80.
- Kılıç, D. B. Ç. (2018). An Investigation of Music Teacher Candidates' Performance Anxiety Levels in Piano Examinations. *Journal of Education and Learning*, 7(1) 299-308. DOI: 10.5539/jel.v7n1p299
- Küçük, D. P. (2010). Müzik öğretmenleri adaylarının sınav kaygısı, benlik saygısı ve çalgı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 37-50. Preuzeto s <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1492904>
- Lundeberg, A. (2001). Trema: umjetnost nastupanja pod pritiskom [s engleskog prevela R. Sućeska Ligutić]. Zagreb: Music play.
- Matijaš, M. (2020). Što je javni nastup i zašto je on važan u današnjem svijetu?. *Novi Poduzetnik d.o.o.* Preuzeto s <https://poduzetnik.biz/produktivnost/sto-je-javni-nastup-i-zasto-je-on-vazan-u-danasnjem-svijetu/>
- Marchant-Haycox, S. E. i Wilson, G. D. (1992). Personality and Stress in Performing Artists. *Personality and Individual Differences*, 13, 1061-1068. DOI: 10.1016/0191-8869(92)90021-G
- Marks, I. M. i Nesse, R. M. (1994). Fear and Fitness: An Evolutionary Analysis of Anxiety Disorders. *Ethology and Sociobiology*, 15, 247-261. DOI: 10.1016/0162-3095(94)90002-7

McPherson, G. E. i McCormick, J. (2006). Self-efficacy and music performance. *Psychology of Music*, 34(3), 322–336. DOI: 10.1177/0305735606064841

Miljković, D. i Rijavec, M. (2001). Kako svladati tremu?. Zagreb: IEP.

MZOŠ (2006). Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html

Papageorgi, I (2021). Typologies of Adolescent Musicians and Experiences of Performance Anxiety Among Instrumental Learners. *Frontiers in Psychology*, 12, e645993. DOI:10.3389/fpsyg.2021.645993

Patston, T. i Osborne, M. S. (2016). The Developmental Features of Music performance anxiety and perfectionism in school age music students. *Performance Enhancement & Health*, 4, 29-42. DOI: 10.1016/j.peh.2015.09.003

PSSC (2019). Strah od javnog izlaganja. Rijeka: Psihološko savjetovalište Sveučilišnog savjetovališnog centra. Preuzeto s http://www.ssc.uniri.hr/files/Strah_od_javnog_nastupa.pdf

Ryan, C., Boucher, H. i Ryan, G. (2021). Performance Preparation, Anxiety, and the Teacher. Experiences of Adolescent Pianists. *Revue musicale OICRM*, 8(1), 38-62. DOI: 10.7202/1079790

Sedlan Kőnig, Lj., Peulić, V. i Matijević, G. (2019). Strah od javnog nastupa i kako ga pobijediti. *Policija i sigurnost*, 28(2), 206-216. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/222376>

Studer, R., Gomez, P., Hildebrandt, H., Arial, M. i Danuser, B. (2011). Stage fright: its experience as a problem and coping with it. *International archives of occupational and environmental health*, 84(7), 761-71. DOI: 10.1007/s00420-010-0608-1

Verderber, R. F., Verderber K. S. i Sellnow, D. D. (2008). The Challenge of Effective Speaking. Belmont: Thomson Wadsworth. Preuzeto s <http://download.enative.ir/speaking&listening/SPEAKING-001-The-Challenge-of-Effective-Speaking.pdf>

Wilson, G. D. (1997). Performance Anxiety. U Hargreaves, D. J. i North, A. C. (Ur.). The social psychology of music. Oxford, UK: Oxford University Press, 229-248.

Shoup, D. (1995). Survey of Performance-Related Problems Among High School and Junior High School Musicians. *Medical Problems of Performing Artists*, 10(3), 100-105. Preuzeto s <https://eurekamag.com/research/009/496/009496347.php?srsId=AfmBOoqv2fYWDhtXV9BnTXtpLF7PvwY1VBBy-30CLNJmwCSkuUbMkrYaE>

- Sokoli, E., Hildebrandt, H. i Gomez, P. (2022). Classical Music Students' Pre-performance Anxiety, Catastrophizing, and Bodily Complaints Vary by Age, Gender, and Instrument and Predict Self-Rated Performance Quality. *Frontiers in Psychology*, 13, e905680. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.905680
- Step toe, A. (2001). Negative Emotions in Music Making: The Problem of Performance Anxiety. U Juslin, P. N. i Sloboda, J. A. (Ur.). *Music and Emotion: Theory and Research*. New York: Oxford University Press Inc., 291-307.
- Španjol-Marković, M. (2008). Moć uvjeravanja: govorništvo za menadžere (i one koji to žele postati): priručnik za učenje retorike i javnog nastupa. Zagreb: Profil international.
- Šulentić Begić, J., Begić, A. i Kir, I. (2021). Slobodno vrijeme i glazba: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti učenika u gradu i predgrađu. *Revija za sociologiju*, 51(2), 203-230. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/rzs/article/view/12295>
- Šutić, L. (2018). Evolucija anksioznosti. *Psychē*, 1(1), 45-47. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/310949>
- Šuštić, G. (2022). Trema i čimbenici koji utječu na svladavanje straha prilikom javnog nastupa. *Eho*, (6), 79-83. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/281438>
- Topoğlu, O. (2014). Musical Performance Anxiety: Relations Between Personal Features and State Anxiety Levels of Pre-service Music Teachers. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(2), 337-348. DOI: 10.15345/iojes.2014.02.008
- Umuzdaş, M. S., Tök, H. i Umuzdaş, S. (2019). An Examination of the Performance Anxiety Levels of Undergraduate Music Teaching Students in the Instrument Exams According to Various Variables (Case of Tokat Province). *International Journal of Higher Education*, 8(4), 221-230. DOI: 10.5430/ijhe.v8n4p221
- Zarevski, P. i Mamula, M. (2008). Pobjedite sramežljivost, a djecu cijepite protiv nje. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Zarza-Alzugaray, F. J., Casanova, O., McPherson, G. E. i Orejudo, S. (2020). Music Self-Efficacy for Performance: An Explanatory Model Based on Social Support. *Frontiers in Psychology*, 11, 1-14. DOI: 10.3389/fpsyg.2020.01249
- Zarza-Alzugaray, F. J., Orejudo, S., Casanova, O. i Mazas, B. (2016). Kenny Music Performance Anxiety Inventory: Confirmatory Factor Analysis of the Spanish Version. *Psychology of Music*, 44, 340-352. DOI: 10.1177/0305735614567932
- Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagoški istraživanja*, 7(2), 231-240. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118096>

Župančić, D. (2012). Trema. *Sveta Cecilija*, 82(1/2), 42-43. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/206929>

Yokuş, T., Yokuş, H. i Kalaycıoğlu, Ş. G. (2013). Müzik öğretmenleri aday adaylarının sürekli-durumluk kaygı düzeyleri ve müzik özel yetenek sınavı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 8(1), 153-163. Preuzeto s <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/186516>

Yoshie, M., Kudo, K., Murakoshi, T. i Ohtsuki, T. (2009). Music performance anxiety in skilled pianists: effects of social-evaluative performance situation on subjective, autonomic, and electromyographic reactions. *Experimental Brain Research*, 199, 117-126. DOI: 10.1007/s00221-009-1979-y

PERSONAL DEVELOPMENT OF MUSIC SCHOOL STUDENTS THROUGH PUBLIC MUSICAL PERFORMANCES: A CASE STUDY

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek, ,
Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Croatia
jsulentic-begic@aukos.hr

Amir BEGIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek, ,
Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Croatia
abegic@aukos.hr

Domagoj PREMUŽIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek, ,
Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Croatia
dpremuzic@aukos.hr

Abstract

Public performances in music schools are an unavoidable part of the educational process of music. The most common emotion in the context of public performance is fear or rather, the fear of public performance. Unlike fear, which is undesirable and is considered social anxiety, stage fright is a desirable natural state because it encourages an individual to perform at their best. We conducted a case study in a music school in the Slavonia and Baranja region as part of the work. The aim of the research was, using an anonymous questionnaire, to determine the attitudes of music school students about public performances, as well as to determine possible statistically significant differences in students' attitudes with regard to some sociodemographic variables (gender, musical tradition in the family, age). The results of the research showed that students have neutral attitudes about whether or not they like to perform in public, but they certainly feel satisfaction after a performance. It is advantageous that students do not feel fear of public performance but rather have symptoms of stage fright. It is extremely positive that students feel that they are supported by teachers and parents during public performances. Taking into account gender, age, and family musical tradition, there are no statistically significant differences, but it is certainly worth noting that older students have symptoms of anxiety to a greater extent than younger students. The frequency of public performances, but also the relationship between teachers and students, can improve students' attitudes towards

public performances and minimize negative feelings. Public musical performances teach children how to overcome anxiety, strengthen their self-confidence, which they need in everyday academic and nonacademic situations, and indirectly enable the personal development of each individual student.

Keywords: case study, public performances, students, music school

Key message of the paper: Public musical performances teach children how to overcome the anxiety they will experience in various academic and non-academic situations throughout their lives